

Спеціалізованій вченій раді ДФ 26.055.044
Державного торговельно-економічного
університету
(02156, м. Київ, вул. Кіото, 19)

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Омрана Хоссейна Золфалі
на тему: «Торговельне співробітництво України з країнами Близького
Сходу та Африки» подана на здобуття
наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 292 – Міжнародні економічні відносини
доктора економічних наук, професора Федуна Ігоря Леонідовича**

Актуальність теми та загальна характеристика роботи. Участь у міжнародних торговельно-економічних процесах суттєво підвищує резильєнтність національних економік в сучасних умовах. Зростання впливу політичних чинників, різновекторні економічні процеси, соціальні та екологічні зміни сприяють трансформації стратегічного бачення та позиціонування економік на регіональному та глобальному рівнях. Вторгнення російської федерації в Україну у лютому 2022 року та повномасштабна війна, яка триває, зумовили зміни в усталених підходах до ведення міжнародної торгівлі та дотримання міжнародних правил. Стійкість національної економіки більшою мірою визначається регіональною та галузевою диверсифікованістю зовнішньої торгівлі, що визначає актуальність обраної теми.

Розширення торговельного співробітництва України з країнами Близького Сходу та Африки може мати позитивні короткострокові та середньострокові ефекти. Значні зміни та волатильність на світових та регіональних ринках стимулювали перегляд державної зовнішньоекономічної політики та розширення участі органів законодавчої та виконавчої влади в її регулюванні. Втім, реалізація комплексних підходів до оцінювання

ефективності торговельного співробітництва країн може бути більш ефективною та обґрунтованою, адже різні регіони характеризуються високою неоднорідністю економічного розвитку та потребують диференційованих заходів, особливо в регіоні Близького Сходу та Африки. Застосування сценарного підходу до обрання напрямів торговельного співробітництва між Україною та країнами Близького Сходу та Африки дозволить визначити пріоритетні галузі та відповідні механізми підтримки економічних суб'єктів, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю.

Наукова цінність роботи полягає у комплексному дослідженні теоретико-методичних засад торговельного співробітництва між країнами, виявленні специфіки торговельних відносин України з країнами Близького Сходу та Африки, обґрунтуванні стратегічних напрямів їх трансформацій у ХХІ ст.

Достовірність результатів дослідження, висновків, які містяться у дисертаційній роботі, в цілому, є достатніми. Проблема, досліджена автором, враховує значний досвід вітчизняних та закордонних вчених з висвітлення питань налагодження торговельного співробітництва та обґрунтування стратегічних напрямів їх трансформації та ґрунтується на аналізі законодавчих та нормативно-правових актів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, матеріалів та статистичних даних органів виконавчої влади України.

Наукові положення та висновки дисертаційного дослідження Омрана Хоссейна Золфалі є достатньою мірою обґрунтованими.

Мета та завдання дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Омрана Хоссейна Золфалі присвячено поглибленню теоретико-методичних засад торговельного співробітництва між країнами, ідентифікації торговельних відносин України з країнами Близького Сходу та Африкою та обґрунтуванню стратегічних напрямів їх трансформацій в ХХІ ст. Здобувачем наукового ступеню у дослідженні вирішено низку завдань: систематизовано науково-методичні підходи щодо дослідження торговельного співробітництва між країнами; досліджено характеристики формування та розвитку торговельного

співробітництва між країнами; визначено методичні підходи до оцінювання результативності торговельного співробітництва країн; ідентифіковано регіональні особливості формування торговельних відносин між Україною та країнами Близького Сходу та Африки; проаналізовано розвиток торговельного співробітництва України та країн Близького Сходу та Африки; досліджено інституційно-правові засади торговельного співробітництва України та країн Близького Сходу та Африки; сформовано стратегічні орієнтири розвитку торговельних відносин України та країн Близького Сходу та Африки та обґрунтовані напрями стимулювання такого співробітництва.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у вирішенні актуальних наукових питань теоретичного спрямування та розроблення практичних рекомендацій щодо налагодження торговельного співробітництва із країнами Близького Сходу та Африки.

Наукове значення положень і результатів проведеного Омрана Хоссейна Золфалі дослідження, які виносяться на захист, полягають у такому:

Удосконалено зміст поняття «міжнародне торговельне співробітництво», комплексний науково-методичний підхід до оцінювання ефективності торговельного співробітництва країн.

Подальшого розвитку набули заходи щодо систематизації інституційної структури підтримки зовнішньої торгівлі України; система принципів формування сукупності стратегічних елементів просування та виходу вітчизняних виробників на ринки країн Близького Сходу та Африки; сценарний підхід до обрання напрямів торговельного співробітництва; методологічний підхід до побудови дорожньої карти торговельного співробітництва України з окремими країнами Близького Сходу та Африки із покроковим визначенням етапів співпраці двох та більше сторін.

Практичне значення одержаних результатів полягає у узагальненні та розвитку науково-теоретичних положень, в обґрунтуванні методичних підходів і практичних рекомендацій щодо вдосконалення підходів до налагодження торговельного співробітництва України з країнами Близького

Сходу та Африки.

Обґрунтованість і достовірність положень дисертаційної роботи, отриманих висновків та рекомендацій автора підтверджується їх апробацією на 4 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. За темою дисертації автором опубліковано 9 наукових праць загальним обсягом 4,0 д.а., з яких особисто автору належить 2,53 д.а., з них зокрема: 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні, проіндексована у міжнародній наукометричній базі даних Web of Science; 4 статті у наукових фахових виданнях України; 4 публікації за матеріалами міжнародних науково-практичних конференцій., що свідчить про достатньо повне викладення основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях і задовольняє вимогам п. 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року.

Публікації автора відображають зміст проведеного дослідження.

Висновки і рекомендації, запропоновані в дисертаційній роботі, схвалені і впроваджені в практичній діяльності ТОВ «Альянсметпром» (довідка № 06/12 від 06.12.2022), Асоціації «Український національний комітет Міжнародної торгової палати» (ICC Ukraine) (довідка № 0126 від 14.12.2022).

Матеріал дисертаційної роботи Омрана Хоссейна Золфалі викладено логічно, грамотно і послідовно, структура дисертаційної роботи продумана. Висновки ґрунтуються на проведеному дослідженні та отриманих результатах.

У цілому вивчення дисертаційної роботи дозволяє констатувати факт не тільки теоретичного, але й практичного рівня роботи, та достовірність й обґрунтованість отриманих автором результатів.

Зауваження та дискусійні положення дисертації. Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи можна зробити певні зауваження та вказати на деякі дискусійні положення роботи:

1. В пункті 1.1. окремі положення та виклад структури потребують

вдосконалення, оскільки більше уваги приділено теоретичному обґрунтуванню засад міжнародної торгівлі. Було б доцільно більше уваги приділити сутності торговельного співробітництва та його місцю у стратегічному плануванні зовнішньоекономічної політики.

2. В пункті 1.3. автор пропонує «Алгоритм оцінки двостороннього торговельного співробітництва між країнами» (таблиця 1.3) з метою отримання обґрунтованих висновків щодо кількісних та якісних характеристик торговельного співробітництва між країнами з метою виявлення потенціалу розвитку. З такого визначення залишається незрозумілим, у чому полягає науковий здобуток автора за цією позицією.

3. На с. 65 в рисунку 1.3. запропонована «Комплексна модель оцінювання торговельного співробітництва» між Україною та країнами Близького Сходу та Африки. Результати дослідження були б більш переконливими, якби автор більш детально пояснив та показав яким чином розподіл за кластерами (групами) приведе до блоків «Формування двох сценаріїв розвитку» та «Аналіз зацікавлених сторін».

4. Автором сформовано інституційну структуру підтримки зовнішньої торгівлі України та запропоновано Інститут зовнішньої торгівлі. Водночас, в роботі не наведено обґрунтування для створення цієї установи та її функціональну та змістовну складову. Також, доцільно врахувати контролюючі та стримуючі механізми взаємодії, які допоможуть уникнути дублювання завдань інституцій, які мають сприяти торговельному співробітництву між Україною та країнами Близького Сходу та Африки (с. 135).

5. На с. 147 автором зроблено висновок, що доцільно звернути увагу на участь місцевої та регіональної влади в реалізації проектів торговельного співробітництва з метою максимізації ефективності. Можна погодитись із здобувачем, відповідно у роботі було б доцільно розглянути існуючі підходи до підтримки експортерів на місцевому рівні більш детально, і приділити увагу розвитку зовнішньоекономічної регіональної політики та могло б сприяло

підвищенню резильєнтності національної економіки в умовах турбулентності та невизначеності.

Висловлені зауваження в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку роботи Омрана Хоссейна Золфалі. Опрацьована дисертаційна робота «Торговельне співробітництво України з країнами Близького Сходу та Африки» є завершеною науковою роботою, у якій обґрунтовано та запропоновано методичні підходи щодо розширення торговельного співробітництва України з країнами Близького Сходу та Африки.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Омрана Хоссейна Золфалі на тему «Торговельне співробітництво України з країнами Близького Сходу та Африки» являє собою завершене, самостійно виконане наукове дослідження. Матеріал викладено логічно, послідовно, в науковому стилі. За складом наукової новизни, рівнем обґрунтованості і достовірності одержаних результатів, їх теоретичною та практичною значущістю дисертація на тему «Торговельне співробітництво України з країнами Близького Сходу та Африки» відповідає Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44., а її автор Омран Хоссейн Золфалі заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Рецензент :

**професор кафедри світової економіки
Державного торговельно-економічного університету
доктор економічних наук,
професор**

Ігор ФЕДУН
Підпис Ігор Федун засвідчую
Начальник відділу кадрів Н. Шевченко